

บันทึก

เรื่อง การกำหนดประเภทของชุมนุมสหกรณ์

กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้มีหนังสือ ที่ กส.๑๑๐๗/๐๑๐๑๐ ลงวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๒๕ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า ได้มีปัญหาทางกฎหมายในการขอจดทะเบียนจัดตั้งชุมนุมสหกรณ์ทหารจำกัด ซึ่งคณะผู้จัดตั้งมิได้กำหนดประเภทของชุมนุมสหกรณ์ไว้ด้วย เพราะสหกรณ์สมาชิกที่เข้าร่วมกันนั้นเป็นสหกรณ์ต่างประเภทกัน คือ เป็นสหกรณ์ร้านค้า ๙ สหกรณ์ สหกรณ์ออมทรัพย์ ๔ สหกรณ์ และสหกรณ์การเกษตร ๒ สหกรณ์ ในการพิจารณาปัญหาดังกล่าว ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมีความเห็นแตกต่างกันอยู่ คือ ฝ่ายหนึ่งเห็นว่า ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๑๑ การขอจดทะเบียนชุมนุมสหกรณ์จะต้องกำหนดประเภทตามมาตรา ๘ โดยถือปฏิบัติตามมาตรา ๗๔ ซึ่งบัญญัติว่า “การจัดตั้ง การจดทะเบียน การดำเนินงาน การประชุมใหญ่ การควบคุม การเลือกตั้งและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ และการเลิกชุมนุมสหกรณ์ ให้นำบทบัญญัติในส่วนที่ ๑ ว่าด้วยสหกรณ์จำกัดมาใช้บังคับโดยอนุโลม” ซึ่งส่วนที่ ๑ ว่าด้วยสหกรณ์จำกัด มาตรา ๑๑ (๑) บัญญัติว่า “คณะบุคคลซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าสิบคนจะจดทะเบียนเป็นสหกรณ์จำกัด ตามมาตรา ๗ (๑) ได้ต้อง (๑) มีกิจการร่วมกันตามประเภทของสหกรณ์ที่ขอจดทะเบียน และในการดำเนินกิจการร่วมกันนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ฯลฯ” และมาตรา ๑๔ บัญญัติว่า “ข้อบังคับของสหกรณ์จำกัดอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้ (๑) ชื่อสหกรณ์ (๒) ประเภทสหกรณ์ ฯลฯ” ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าการขอจดทะเบียนชุมนุมสหกรณ์ดังกล่าวไม่จำเป็นต้องกำหนดประเภท โดยถือปฏิบัติตามมาตรา ๗๒ ซึ่งบัญญัติว่า “สหกรณ์ตั้งแต่สามสหกรณ์ขึ้นไป ที่ประสงค์จะร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ที่เข้าร่วมกันนั้น อาจรวมกันจัดตั้งเป็นชุมนุมสหกรณ์ได้” มิได้กำหนดว่า การจดทะเบียนชุมนุมสหกรณ์จะต้องกำหนดประเภท และสหกรณ์สมาชิกที่เข้าร่วมกันนั้นจะต้องเป็นสหกรณ์ประเภทเดียวกัน ดังนั้น กรมส่งเสริมสหกรณ์จึงขอหารือว่าการจดทะเบียนชุมนุมสหกรณ์ทหารจำกัด จะต้องกำหนดประเภทหรือไม่ ประการใด

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๓) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวประกอบกับฟังข้อเท็จจริงจากผู้แทนกระทรวงกลาโหม (กองบัญชาการทหารสูงสุด และกรมข่าวทหาร) และผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมส่งเสริมสหกรณ์) แล้ว มีความเห็นว่า การที่จะพิจารณาว่า จะต้องกำหนดประเภทของสหกรณ์ไว้ในกรณีขอจดทะเบียนชุมนุมสหกรณ์ด้วยหรือไม่ นั้น ขึ้นอยู่กับว่า สหกรณ์ที่จะรวมกันจัดตั้งเป็นชุมนุมสหกรณ์นั้นต้องเป็น

สหกรณ์ประเภทเดียวกันตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๒^๑ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๖) ออกตามความในพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๑๑ หรือไม่ ถ้าหากพิจารณาได้ว่าชุมนุมสหกรณ์ไม่จำเป็นต้องประกอบด้วยสหกรณ์ประเภทเดียวกันแล้วก็เป็นธรรมดาอยู่เองที่ไม่อาจกำหนดประเภทของชุมนุมสหกรณ์ที่ประกอบด้วยสหกรณ์ต่างประเภทกันนั้นได้สำหรับปัญหาว่า ชุมนุมสหกรณ์จะต้องประกอบด้วยสหกรณ์ประเภทเดียวกันหรือไม่ นั้น มีความเห็นว่า ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๑๑ มาตรา ๓๒^๒ บัญญัติแต่เพียงว่า สหกรณ์ตั้งแต่สามสหกรณ์ขึ้นไปที่ประสงค์จะร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ที่เข้าร่วมกันนั้นอาจรวมกันจัดตั้งเป็นชุมนุมสหกรณ์ได้โดยมิได้ระบุว่าสหกรณ์ที่จะมารวมกันนี้ต้องเป็นสหกรณ์ชนิดหรือประเภทเดียวกันหรือไม่ ซึ่งหากพิจารณาเทียบเคียงกับมาตรา ๘๑^๓ วรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการควบสหกรณ์เข้ากันแล้ว จะเห็นได้ว่า ในกรณีควบสหกรณ์เข้ากันนี้ กฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนว่าให้สามสหกรณ์ขึ้นไป ที่ประสงค์จะร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ที่เข้าร่วมกันนั้น” ถึงแม้จะหมายถึงวัตถุประสงค์ของแต่ละสหกรณ์ที่จะเข้ามารวมกันก็ตาม แต่ถ้าการรวมกันจัดตั้งเป็นชุมนุมสหกรณ์นั้นเป็นการทำให้เกิดประโยชน์ขึ้นแก่สหกรณ์เหล่านี้แล้วก็สามารถกระทำได้ ดังนั้น การจัดตั้งชุมนุมสหกรณ์นี้ หากสหกรณ์ตั้งแต่สามสหกรณ์ขึ้นไปประสงค์จะร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ที่เข้าร่วมกันนั้น ก็อาจจัดตั้งเป็นชุมนุมสหกรณ์ได้โดยมิจำเป็นต้องเป็นสหกรณ์ประเภทเดียวกัน

ส่วนปัญหาที่ว่า เนื่องจากมาตรา ๗๔^๔ ได้บัญญัติว่า การจัดตั้ง การจดทะเบียน ฯลฯ ให้นำบทบัญญัติในส่วนที่ ๑ ว่าด้วยสหกรณ์จำกัด มาใช้บังคับโดยอนุโลม ซึ่งจะมีผลให้ต้องนำมาตรา ๑๑^๕ มาใช้บังคับแก่การจดทะเบียนชุมนุมสหกรณ์ด้วย กล่าวคือ ผู้ขอจดทะเบียนชุมนุม

^๑ ข้อ ๒ ประเภทของสหกรณ์ที่จะรับจดทะเบียนมีดังต่อไปนี้

- (๑) สหกรณ์การเกษตร
- (๒) สหกรณ์ประมง
- (๓) สหกรณ์นิคม
- (๔) สหกรณ์ร้านค้า
- (๕) สหกรณ์บริการ
- (๖) สหกรณ์ออมทรัพย์

^๒ มาตรา ๓๒ สหกรณ์ตั้งแต่สามสหกรณ์ขึ้นไป ที่ประสงค์จะร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ที่เข้าร่วมกันนั้น อาจรวมกันจัดตั้งเป็นชุมนุมสหกรณ์ได้

^๓ มาตรา ๘๑ สหกรณ์ชนิดเดียวกันตามมาตรา ๗ ตั้งแต่สองสหกรณ์อาจควบเข้ากันเป็นสหกรณ์เดียวได้โดยมติแห่งที่ประชุมใหญ่ของแต่ละสหกรณ์ และต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์

ฯลฯ

ฯลฯ

^๔ มาตรา ๗๔ การจัดตั้ง การจดทะเบียน การดำเนินงาน การประชุมใหญ่การควบคุม การเลือกตั้งและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการและการเลิกชุมนุมสหกรณ์ ให้นำบทบัญญัติในส่วนที่ ๑ ว่าด้วยสหกรณ์จำกัด มาใช้บังคับโดยอนุโลม

^๕ มาตรา ๑๑ คณะบุคคลซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าสิบคนจะจดทะเบียนเป็นสหกรณ์จำกัด ตาม

สหกรณ์ต้องมีข้อบังคับถูกต้องตามมาตรา ๑๔^๖ คือ ข้อบังคับต้องมีรายการประเภทของสหกรณ์ด้วย นั้น มีความเห็นว่า การที่ให้น่าบทยุติเกี่ยวกับการจัดตั้ง การจดทะเบียน ฯลฯ ของสหกรณ์จำกัดมาใช้บังคับแก่ชุมนุมสหกรณ์โดยอนุโลม นั้น หมายความว่า ให้น่าบทยุติดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลมได้เท่าที่จะใช้แก่กรณีการจัดตั้ง การจดทะเบียน ฯลฯ ชุมนุมสหกรณ์ได้เท่านั้น ดังนั้น เมื่อชุมนุมสหกรณ์อาจประกอบด้วยสหกรณ์หลายประเภทได้เช่นนี้แล้ว ในข้อบังคับของชุมนุมสหกรณ์จึงไม่อาจกำหนดประเภทของชุมนุมสหกรณ์ได้

โดยเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้ว จึงเห็นว่า การจดทะเบียนชุมนุมสหกรณ์ที่หารจำกัดซึ่งประกอบด้วยสหกรณ์หลายประเภทนั้นไม่จำเป็นต้องกำหนดประเภทของชุมนุมสหกรณ์

(ลงชื่อ) วัฒนา รัตนวิจิตร

(นายวัฒนา รัตนวิจิตร)

รองเลขาธิการฯ

รักษาราชการแทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๗ (๑) ได้ ต้อง

(๑) มีกิจการร่วมกันตามประเภทของสหกรณ์ที่ขอจดทะเบียนและในการดำเนินกิจการร่วมกันนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

(๒) เป็นบุคคลธรรมดา บรรลุนิติภาวะ มีคุณสมบัติตามที่กำหนดในข้อบังคับประกอบอาชีพตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดและสมัครใจเป็นสมาชิกของสหกรณ์

(๓) มีทุนซึ่งแบ่งเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่า ๆ กัน และผู้ซึ่งจะเป็นสมาชิกแต่ละคนต้องถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้น แต่ต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมด

(๔) มีข้อบังคับถูกต้องตามมาตรา ๑๔

^๖ มาตรา ๑๔ ข้อบังคับของสหกรณ์จำกัดอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อสหกรณ์

(๒) ประเภทสหกรณ์

(๓) วัตถุประสงค์

(๔) ที่ตั้งสำนักงาน

(๕) ทุนซึ่งแบ่งเป็นหุ้น มูลค่าของหุ้น การชำระค่าหุ้นด้วยเงินหรือทรัพย์สินอื่น การขายและการโอนหุ้น ตลอดจนการจ่ายเงินค่าหุ้น

(๖) การดำเนินงาน การบัญชี และการเงินของสหกรณ์

(๗) คุณสมบัติของสมาชิก วิธีรับสมาชิกและการขาดจากสมาชิกภาพ (๘) การประชุมใหญ่

(๙) การเลือกตั้ง การดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง และการประชุมของคณะกรรมการ

(๑๐) การแต่งตั้ง การดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง การกำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้จัดการ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เมษายน ๒๕๒๕